

بازخوانی قیام شیخ محمد خیابانی

۶ مرداد ۱۳۹۴ ساعت ۱:۴۲

با توجه به شخصیت روحانی شیخ محمد خیابانی و مبارزات وی، همچنین نوشته ها و آثاری که از وی برجای مانده است، بخوبی می توان دریافت که اتهام های مطرح شده در باره این چهره تابناک تاریخ معاصر ایران صحت نداشته و حرکت و قیام او بیشتر بر محور استقلال طلبی برای ایران در برابر مستبدان داخلی و مبارزه علیه وابستگی به قدرتهای بیگانه و استعمارگران بوده است.

در تاریخ معاصر ایران بعضی از شخصیت ها هستند که با وجود طول عمر نسبتا کم، توانسته اند نقش برجسته ای از خود در تاریخ ایران برجای بگذارند. از جمله این شخصیت ها شیخ محمد خیابانی است که در طول حیات چهل ساله خود قیامی را در آذربایجان رهبری کرد که نام او را برای همیشه جاودانه ساخت.

با این حال در باره شخصیت و گرایش ها و آرمان های او در سالهای اخیر سؤال ها و شبهه های مختلفی در بین محافل روشنفکری و گرایش های ملی گرایانه مطرح شده و می شود از جمله مطرح می کنند:

آیا شیخ محمد خیابانی در اندیشه تجزیه آذربایجان از ایران بود؟ آیا می توان تغییر نام آذربایجان به آزادستان را در همین راستا تحلیل نمود؟ یا حتی بعضی دیگر تا آنجا پیش می روند که شیخ محمد خیابانی و قیامی که به نام وی در تاریخ ثبت شده را در هاله ای از ابهام و شبهه و انتقاد قرار می دهند.

در سالهای پیش از انقلاب نیز بعضی از پژوهشگران و مورخین تاریخ معاصر ایران، هر یک به اقتضای وابستگی های فکری و سیاسی خویش، تفسیر و تعبیری از شخصیت خیابانی و قیام وی ارائه کرده اند. برخی، مانند احمد کسروی، خیابانی را به مثابه یک دیکتاتور مستبد متهم و تصویر می کنند. عده ای دیگر خیابانی را بواسطه ارتباطات او با شوروی کمونیست و به تبع آن، حرکت اعتراضی او را کمونیستی می خوانند و بر همین اساس قیام او را مرکز گریز و جمهوری خواهانه قلمداد کردند.

اما در حقیقت با توجه به شخصیت روحانی شیخ محمد خیابانی و مبارزات وی، همچنین نوشته ها و آثاری که از وی برجای مانده است، بخوبی می توان دریافت که اتهام های مطرح شده در باره این چهره تابناک تاریخ معاصر ایران صحت نداشته و حرکت و قیام او بیشتر بر محور استقلال طلبی برای ایران در برابر مستبدان داخلی و مبارزه علیه وابستگی به قدرتهای بیگانه و استعمارگران بوده است.

بر این اساس برای شناخت بهتر ابعاد مختلف شخصیت شیخ محمد خیابانی و مهم تر از آن، ماهیت قیامی که وی رهبری آن را به عهده داشت، شماره چهل و یکم نشریه رایانه ای «گذرستان» را به همین منظور اختصاص دادیم. در این شماره از گذرستان زوایای فکری زندگی شیخ محمد خیابانی و تاثیر او بر جنبش های ضد استبدادی و ضد استعماری در تاریخ معاصر ایران، مورد توجه قرار گرفته است.

با مجموعه مقالات و مصاحبه های برگزیده در این شماره از گذرستان سهم اندکی در باز کردن ابعاد شخصیت تاثیرگذار شیخ محمد خیابانی دارد .

امید است توانسته باشیم ضمن پاسخگویی به شبهات مطرح شده در باره ماهیت قیام شیخ محمد خیابانی، سهم اندکی در روشن تر شدن دیدگاه های اسلامی ، عدالت خواهانه ، ظلم ستیزانه و ضد استعماری و استبدادی او برعهده گرفته باشیم. سایت موسسه مطالعات و پژوهش های سیاسی همچنان علاقه مند به دریافت و انعکاس دیدگاه های روشنگرانه و نقادانه مخاطبان نشریه گذرستان خواهد بود.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۲۰۶۰۱/خیابانی-محمد-شیخ-قیام-بازخوانی>